

Metodika

Úroveň čtenáře	4. úroveň – objevitel
Časový odhad	Lekce – 40 minut Sebehodnocení – 5 minut
Forma aktivity	Individuální a skupinová
Cílová dovednost	Zpracování textu
Popis dovednosti	Žák určí autorský záměr, dokáže o textu diskutovat. Žák vnímá stavbu náročnějších textů, všímá si použitého jazyka.
Pomůcky	Úryvek z knihy Kdo chytá v žitě, pracovní listy pro každého žáka, psací potřeby, obálky do skupin a do nich rozstříhané kartičky z přílohy
Použité metody	Podvojný deník, diskuze
Využití pro ročník	8.–9. ZŠ nebo 1. SŠ
Předmět	Český jazyk a literatura
Klíčová slova	Dospívání

Evokace (10 minut)

Ve třídě proběhne evokace na téma „dospívání“. Učitel má připraveny obálky s kartičkami do skupinek o čtyřech nebo třech žácích (viz příloha pro učitele – kartičky), do každé skupiny jedna obálka. Čtenáři přiřadí k jedné fázi vývoje člověka jednu kartičku s heslem. Každá skupina vysvětlí, jak kartičky k sobě přiřadila a proč.

Poté si každá skupina nechá před sebou kartičky s heslem „DOSPÍVÁNÍ“ a „hledá si místo ve světě“. Žáci při krátké diskuzi vysvětlují, jak tomu rozumějí:

- ❖ jak oni sami hledají své místo ve světě,
- ❖ jaké mají představy o budoucnosti,
- ❖ čím by chtěli být a jak toho mohou dosáhnout,
- ❖ jaké mají vztahy k vrstevníkům, rodičům a jiným dospělým,
- ❖ jak jim rozumí jejich okolí.

Učitel žákům představí knihu Kdo chytá v žitě (je o chlapci, který řeší řadu problémů souvisejících s dospíváním).

Uvědomění (25 minut)

Učitel přečte žákům ukázkou z 1. kapitoly knihy. Čte od začátku do konce 1. odstavce. Žáci jen poslouchají, nemají zatím před sebou text. Učitel vyzve žáky, aby se vyjádřili k tomu, co právě slyšeli. Mluví o svých dojmech. Učitel se zeptá, kdo je vypravěčem příběhu. Všimají si, že kniha je psaná ich-formou. Žáci pak pokračují v samostatném čtení s metodou podvojného deníku. Každý zapíše do tabulky alespoň jeden citát (úryvek, větu) z knihy a hned do vedlejšího sloupečku si zaznamená důvod, proč si citát vybral, nebo své myšlenky, které ho při čtení napadly. Zdatnější čtenáři vypíší a okomentují citátů více. Nevadí, když někteří nedočtou celou kapitolu.

Reflexe (5 minut)

Žáci čtou ze svých podvojných deníků, hodnotí, jak na ně text působí.

Sebehodnocení

Tabulka sebe/hodnocení (uvedená v pracovním listě) umožňuje žákovi a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu žáka. Sebe/hodnocení provádí žák samostatně nebo dle možností žáci navzájem po skončení aktivity, učitel pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se žáci dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na jejich pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Použité metody

Podvojný deník

Při psaní podvojného deníku žáci pracují s jednotlivými pasážemi textu, které doplňují o svůj vlastní komentář. Na jedné straně stojí doslovné citace textu, na straně druhé komentář žáka (proč ho část zaujala, zda s ní souhlasí, jak si ji vykládá). Přepisování celé části textu vede k tomu, aby žák vybíral skutečně jen tu pasáž, která ho zaujala a provokuje k přemýšlení. Tuto metodu je možné zařadit i místo klasického zápisu v jiných předmětech při práci s odborným textem.

Odkazy, zdroje

SALINGER, J. D. Kdo chytá v žitě. Vyd. 8., V Knižním klubu 2. Přeložila Luba PELLAROVÁ, přeložil Rudolf PELLAR. Praha: Knižní klub, 2010. ISBN 978-80-242-2678-1.

Pracovní list 1 – Úryvek textu (od 2. odstavce 1. kapitoly)

Chtěl bych vám to začít vyprávět od toho dne, kdy jsem odjel z přípravy v Pencey. Přípravka v Pencey, to je škola v Agerstownu, v Pensylvánii. Asi jste už o ní slyšeli. Nebo jste aspoň viděli inzeráty. Mají inzeráty minimálně v tisíci časopisech a vždycky je tam nějaký sekáč na koni, jak skáče přes překážky. Jako kdyby člověk v Pencey jakživ nedělal nic jiného, než hrál celý den pólo. Já tam koně jakživ ani nezahlídl, ani v širokém okolí ne! A pod obrázkem toho kluka na koni vždycky stojí: „Už od roku 1888 vychováváme z chlapců stoprocentní, bystré mladé muže.“ Vyložená bouda. V Pencey vychovávají starou belu, zrovna tak jako v ostatních školách. A já tam nepoznal nikoho, kdo by byl stoprocentní nebo bystřej nebo tak. Snad dva kluky. A kdoví jestli. A ty už nejspíš takoví byli, když do Pencey přišli.

Zkrátka a dobře, bylo to tu sobotu, co se hrál ragbyovej zápas se Sexon Hallem. Se zápasem se Sexon Hallem se v Pencey vždycky náramně nadělalo. Byl to poslední zápas v roce a od člověka se čekalo, že se přinejmenším rovnou zasebevraždí nebo něco, když Pencey nevyhraje. Vzpomínám si, jak jsem to odpoledne stál až tam nahoře na Thompsonově vršku, zrovna vedle toho nesmyslného kanónu, co bojoval v bojích o nezávislost a tak. Bylo odtamtud vidět celý hřiště a člověk moh pozorovat, jak do sebe oba mančafy řežou ostopéro. Na tribunu zrovna prvotřídně vidět nebylo, ale bylo slyšet, jak to tam všechno řve. Mocnej a strašlivej řev, co fandili Pencey, poněvadž tam byla prakticky celá škola až na mě, a ubohoučký vrískání fanoušků Sexon Hallu, poněvadž hostující mančaft si skoro nikdy nepřivez moc lidí.

Na ragby nechodilo nikdy moc holek. To jenom kluci z posledního ročníku si s sebou směli přivést holku. Byla to příšerná škola, ať to vezmete z kterýho konce chcete. Já jsem rád někde, kde člověk aspoň občas vidí pár holek, i když se třeba jenom drbou na rukách nebo smrkají nebo se třeba jenom hihňají a tak. Selma Thurmenová – to byla dcera našeho ředitele – se sice na zápase objevila dost často, ale to nebyl zrovna přesně ten typ, po kterým by člověk šílel. Ale jinak to byla hrozně prima holka. Jednou jsem s ní jel autobusem do Agerstownu, a tak jsme se dali tak trochu do řeči. Líbila se mi. Měla velkej nos a úplně ukousaný nehty – skoro do krvava. A měla takový ty pitomý falešný ňadra, o který by se člověk popíchal, ale člověku jí bylo nějak líto. A líbilo se mi na ní, že člověka nekrmí s tím, jakýho má senzačního papínka. Asi dobře věděla, že je to trouba a tajtrlík.

Že jsem stál tam nahoře na Thompsonově vršku, místo co bych byl dole na zápase, bylo proto, poněvadž jsem se zrovna vrátil z New Yorku se šermířským družstvem. Byl jsem vedoucí šermířského družstva. Ohromná hlína. Jeli jsme ten den ráno na utkání s Macburneyovou školou. Jenomže k utkání nedošlo. Já nechal končiče a výzbroj a všechno v tý pitomý podzemce. Nebyla to tak docela moje vina. Musel jsem v jednom kuse vstávat a dívat se na plánek, abychom věděli, kde máme vystupovat. A tak jsme dorazili zpátky do Pencey už kolem půl třetí místo až na večeri. Svým způsobem to byla náramná zábava.

Další důvod, že jsem nebyl na zápase, byl ten, že jsem se šel zrovna rozloučit se starým Spencerem, s profesorem na děják. Měl chřipku, a tak jsem počítal, že ho už asi do vánočních

prázdnin nevidím. Poslal mi lístek, kde mi psal, že by mě chtěl vidět, než pojedu domů. Věděl, že se už do Pencey nevrátím.

O tom jsem vám zapomněl povědět. Oni mě vyrazili. Po vánočních prázdninách jsem se už neměl vrátit, poněvadž jsem rup ze čtyř předmětů a nesnažil jsem se a nic. Často mě napomínali, abych se koukal snažit, zvláště ve čtvrtletí, když přijeli naši na pohovor se starým Thurmerem, ale já snahu neprojevil. A tak jsem dostal padáka. V Pencey dávaj lidem padáka dost často. Pencey je jakožto škola v moc vysoký kategorii. Vážně.

Zkrátka a dobře, byl prosinec a byla zima jak v psírně, zvláště tam nahoře na tom stupidním vršku. Já měl na sobě jen ten oboustrannej kabát a neměl jsem rukavice a nic. Tejden předtím mi někdo ukradl můj kabát z velbloudí srsti, i s rukavicemi s kožešinou, co byly v kapse. V Pencey bylo plno zlodějů. Bylo tam hodně kluků z hrozně bohatejch rodin, ale přes to přese všechno tam bylo zlodějů plno. Čím dražší škola, tím je tam víc zlodějů – bez psiny. Zkrátka dobře, stál jsem tam vedle toho nesmyslnýho kanónu, díval se na zápas a zadek mi umrzal. Jenomže jsem se na zápas moc nedíval. Ve skutečnosti jsem tam trčel proto, poněvadž se mi tak nějak chtělo říct všemu sbohem. Já jen jako, že jsem už kolikrát odešel z nějaký školy nebo odněkud, a ani jsem nevěděl, že odcházím. Tohle já nesnáším. Nezáleží mi na tom, jestli to sbohem říkám smutně nebo rád, ale když odněkud odcházím, tak si chci uvědomit, že odcházím. Když to člověk neví, je mu pak ještě hůř.

Měl jsem kliku. Zničehonic jsem si vzpomněl na něco, co mi pomohlo si uvědomit, že odtud vypadnu. Najednou jsem si vzpomněl, jak jsme jednou – bylo to někdy v říjnu – honili s Robertem Tichenerem a Pavlem Campbellem před školou mičudu. Byli to milí kluci – zvláště Tichener. Bylo těsně před večeří, venku se už hezky stmívalo, ale my přesto kopali mičudu dál. Stmívalo se čím dál víc a my na míč už skoro ani neviděli, ale pořád se nám toho nechtělo nechat. Jenže nakonec jsme museli. Zambesi, co učil biologii, vystrčil hlavu z okna a poručil nám, abychom už šli do svého pokoje a připravili se k večeří. Když se mi podaří na něco takového si vzpomenout, dokážu se klidně rozloučit – aspoň většinou. Jakmile jsem si to řek, otočil jsem se a dal se do běhu po druhý straně svahu k domu starýho Spencera. Spencer nebydlel v kampusu. Bydlel v ulici Anthonyho Waynea.

Utíkal jsem celou cestu až k hlavním vratům a potom jsem vteřinu čekal, až se vydejchám. Já nemám vůbec žádněj dech, jestli chcete co vědět. Jednak značně kouřím – totiž – kouřil jsem. Donutili mě, abych toho nechal. A za druhý jsem za poslední rok vyrostl o šestnáct centimetrů. Čímž se taky stalo, že jsem div nedostal tuberu a že jsem musel jet sem na všechny ty kontroly a podobný legrace. Ale jinak jsem úplně zdravěj.

Zkrátka a dobře, hned jak jsem se vydejchal, rozběh jsem se přes 204. ulici. Byla pekelná ledovka a já se div nenatáh. Ani nevím, proč jsem utíkal – nejspíš, že se mi chtělo. Když jsem se dostal přes cestu, měl jsem najednou pocit, jako bych se měl rozplynout.

Páni, já vám na ten zvonek zazvonil jak na poplach, když jsem dorazil k domu starýho Spencera! Byl jsem vážně na kost. Uši mě bolely a nemohl jsem skoro vůbec hejbat prstama. „Honem, honem,“ řek jsem málem úplně nahlas, „tak otevřte někdo ty dveře.“ Konečně je otevřela stará paní Spencerová. Neměli služku a nikoho a vždycky chodili otvírat sami. Prachatý zrovna nebyli.

„Holdene,“ povídá paní Spencerová, „to jsem ráda, že tě vidím. Pojd' dál, hochu. Jsi jako rampouch, co?“ Myslím, že byla vážně ráda, že mě vidí. Měla mě ráda. Já aspoň myslím.

Páni, jak já byl rychle uvnitř! „Jak se máte, paní Spencerová? Jak se daří panu profesorovi?“

„Počkej, hochu, dej mi ten kabát,“ povídá. Neslyšela, že se ptám, jak se daří Spencerovi. Byla kapánek nahluchlá.

Pověsila mi kabát do skříně v hale a já si pročís trochu rukou vlasy. Nosím většinou trávnick a jaktěživ se nemusím moc česat. „Jak se pořád máte, paní Spencerová?“ zeptal jsem se ještě jednou, jenomže hlasitějc, aby mě slyšela.

„Dobře, Holdene.“ Zavřela dveře od skříně. „Jak se máš ty?“ Podle toho, jak se mě zeptala, jsem hned poznal, že jí už Spencer řekl, že mě vylili.

„Dobře,“ odpověděl jsem. „Jak se daří panu profesorovi? Už je z tý chřipky venku?“

„Venku! Holdene, vždyť on dělá jako úplný – já nevím co – je ve svém pokoji, hochu. Jen jdi dál.“

Pracovní list 2 – Úkoly k textu

Podvojný deník

Při čtení textu zapisuj do podvojného deníku citáty (věty), které tě při čtení zaujaly. Ve druhém sloupečku zdůvodni, proč sis vybral/a právě tento citát (větu), nebo zapiš svůj komentář či myšlenky, které tě při čtení napadaly.

Úryvek z textu	Zdůvodnění, komentář, moje myšlenky

Kdo chytá v žitě

Kartičky k rozstříhání pro učitele

DĚTSTVÍ	poznává svět
DOSPÍVÁNÍ	hledá si místo ve světě
DOSPĚLOST	má své pevné místo ve světě
STÁŘÍ	předává zkušenosti o světě

DĚTSTVÍ	poznává svět
DOSPÍVÁNÍ	hledá si místo ve světě
DOSPĚLOST	má své pevné místo ve světě
STÁŘÍ	předává zkušenosti o světě

DĚTSTVÍ	poznává svět
DOSPÍVÁNÍ	hledá si místo ve světě
DOSPĚLOST	má své pevné místo ve světě
STÁŘÍ	předává zkušenosti o světě

DĚTSTVÍ	poznává svět
DOSPÍVÁNÍ	hledá si místo ve světě
DOSPĚLOST	má své pevné místo ve světě
STÁŘÍ	předává zkušenosti o světě

Text 1 – pro učitele (1. odstavec 1. kapitoly)

Jestli to teda chcete vážně poslouchat, tak byste asi ze všeho nejdřív chtěli vědět, kde jsem se narodil a jaký jsem měl dětství a co dělali moje rodiče, než mě měli, a podobný kecy à la David Copperfield, ale jestli chcete co vědět, mně se do toho nechce. Předně mě to otravuje a za druhý by z toho moje rodiče trefil šlak – každýho minimálně dvakrát za sebou – kdybych vám o nich vykládal nějaký důvěrnosti. Na tyhle věci jsou hrozně hákliví – zvláště táta. Jinak jsou docela prima – to neříkám – ale hákliví jsou pekelně. A vůbec, přece vám nebudu vykládat celou svou autobiografii nebo něco. Chtěl bych vám jenom vypravovat o těch šílenostech, co se mi přihodily loni kolem Vánoc, zrovna než jsem se složil a musel jet sem a dát si pohov. Víc jsem o tom neřek ani D. B., a to je přece můj bratr a tak. D. B. je teď v Hollywoodu. Z Hollywoodu není sem do týhle díry tak daleko, a tak ke mně jezdí na návštěvu prakticky každou neděli. Odveze mě příští měsíc domů, až pojedu, jestli totiž pojedu. Zrovna si koupil jaguára. Takový to malý anglický fáro, co udělá tak tři sta kilometrů za hodinu. Stálo ho skoro čtyři tácy. On má teď spoustu prachů. Dřív neměl. Dřív, když byl ještě doma, tak to byl docela normální spisovatel. Napsal tu senzační knihu povídek „Tajemství zlaté rybičky“, jestli jste snad o něm ještě neslyšeli. Nejlepší z nich bylo to „Tajemství zlaté rybičky“. Je to o jednom škrvněti, který nechce nikomu dovolit, aby se podíval na jeho zlatou rybičku, protože si ji koupilo za vlastní peníze. Byl jsem z toho úplně vedle. D. B. je teď v Hollywoodu, prodává se za prachy. Jestli teda něco nenávidím, tak je to film. Ani slyšet o něm nemůžu.

Kdo chytá v žitě

Tabulka sebehodnocení

	Při řešení jsem ještě potřeboval/a pomoci. Při práci ve skupině zatím spoléhám více na ostatní.	Z větší části jsem to zvládl/a správně, při řešení jsem občas potřeboval/a pomoci. Do práce ve skupině jsem se snažil/a aktivně zapojit.	Zvládl/a jsem to bez výrazné chyby. Do práce ve skupině jsem se aktivně zapojil/a.
			
Dokážu o textu přemýšlet a diskutovat.			
Dokážu najít zajímavou myšlenku, odhalit záměr autora.			

Jak mě to bavilo?

